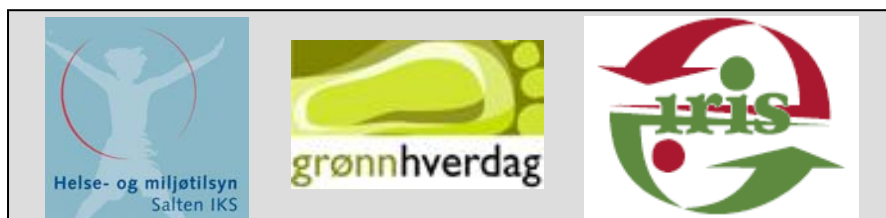

Beskrivelse av prosjektet

Grønt Flagg i Salten

Vedtatt av styringsgruppa 12.02.07

Denne prosjektbeskrivelsen ble utarbeidet i Bodø, februar 2007.

Forsidebilder:

Det store bildet er tatt ved Tranøy fyr i Hamarøy, det øverst til venstre er hentet fra www.capeinfo.com og det øverst til høyre fra www.recyclingconsortium.org.uk.

Bilder under innholdsfortegnelsen:

Fra venstre: hentet fra www.eco-schools.org, www.larvik.kommune.no og www.carmarthenshire.gov.uk.

**Helse- og miljøtilsyn Salten, Notveien 17, 8013 Bodø.
Tlf 40 00 77 77, post@hmts.no, www.hmts.no**

Innhold

Innledning.....	4
Sertifiseringsordninga Grønt Flagg.....	6
Mål	6
Målgruppe	6
Erfaringer fra andres arbeid med Grønt Flagg	6
Organisering og ansvarsfordeling	7
Prosjektperiode.....	8
Fremdriftsplan med strategier	8
Tema.....	8
Profilering.....	8
Nettside.....	8
Annet informasjonsmateriell	9
Mediedekning	9
Foreløpige samarbeidspartnere	9
Økonomi.....	10
Kilder og videre lesning	11

Vedlegg: Om Grønt Flagg

Durban, Sør-Afrika

Larvik, Norge

Carmarthenshire, Wales

Innledning

Akkurat nå er fokuset på miljøspørsmål sylskarpt. Interessen og forståelsen for sammenhengen mellom menneskelig aktivitet og endringer i klima og naturen rundt oss er økende, og FNs klimapanel regner det i sin ferske rapport (2007) som meget sannsynlig (> 90 %) at mesteparten av de observerte endringene i klimasystemet de siste 50 årene er menneskeskapt. I denne sammenhengen er det naturlig å stille spørsmålene: Hvordan kan man bidra til å motvirke dette? Hva kan man *gjøre*? Prosjektet "Grønt Flagg i Salten" går ut på inspirere til Grønt Flagg-sertifisering blant skoler i regionen. Prosjektets hovedmål er at elevene skal bli mer miljøbevisste, og forstå at de faktisk kan bidra til ei bærekraftig utvikling gjennom hverdagslige handlinger.

Grønt Flagg er ei internasjonal miljøsertifiseringsordning som innebærer at skoleelever og ansatte skal jobbe kontinuerlig med miljøtema. Det er et stort poeng at elevene selv skal være gjennomgående involverte i arbeidet, både med tanke på beslutninger, planlegging og gjennomføring. Det er rom for å velge å jobbe med tema det i utgangspunktet er interesse for, det viktige er at det handler om å utvikle miljøvennlige holdninger. Miljøfag og -forståelse er en viktig del av læreplanen. Grønt Flagg er utmerket for å trekke miljøarbeidet mer fram i lyset, involvere elevene i større grad og sette det hele i et system som gjør arbeidet både mer oversiktlig og mer forpliktende.

Det er Grønt Flagg-skoler flere steder i Norge, bl.a. i Trondheim, Nord-Trøndelag og på Sør- og Østlandet. Norge er bare ett av mange land som har deltakere, så det er muligheter for kontakt med likesinnede skoler i Sør-Afrika, Kasakhstan, Chile eller Sverige – for å nevne noen. Følelsen av å være med på noe internasjonalt og stort virker nok spennende og inspirerende på mange barn.

I Soria Moria-erklæringa, regjeringens plattform for 2005-2009, kapittel 12, står følgende: "Miljøutfordringen krever internasjonalt samarbeid, men også at vi er i stand til å tenke globalt og handle lokalt." Oppgavene Grønt Flagg-elever jobber med, det være seg kartongbretting, kildesortering, dyrking av grønnsaker, slå av lyset i rom som ikke brukes eller skrive på begge sidene av papiret, er meget gode eksempler på hvordan man kan handle lokalt, og samtidig vite at mange andre barn rundt om i verden også handler lokalt gjennom sine Grønt Flagg-oppgaver – slik at det til sammen, globalt, faktisk kan utgjøre en forskjell.

Barn med miljøbevisste holdninger er et viktig skritt i retning av ei fremtidig bærekraftig utvikling.

Byåsen skole i Trondheim får utdelt det grønne flagget som bevis på at de er miljøsertifiserte. Daværende miljøvernminister Børge Brende gratulerer en av elevene.

Sertifiseringsordninga Grønt Flagg

Ordninga er et initiativ fra den ideelle organisasjonen *Foundation for Environmental Education* (FEE). Mer detaljert informasjon om ordninga og hva den konkret innebærer for skole-
ne kan leses i vedlegget ”Om Grønt Flagg”.

Mål

- **Hovedmålet**, og det kvalitative målet, er at elever i Salten skal bli mer miljøbevisste. Elevene skal forstå at de kan bidra til ei bærekraftig utvikling gjennom hverdagslige handlinger, og komme i gang med dette.
- **Det kvantitative målet** er at det ved utgangen av 2007 er minst 10 registrerte Grønt Flagg-skoler i Salten.

Målgruppe

Målgruppen er elever ved grunnskoler i Salten.

Erfaringer fra andres arbeid med Grønt Flagg

Erfaringer fra Grønt Flagg andre steder i landet viser at barna begynner å handle på en mer bevisst måte. Dette tar de også med seg ut fra skolen, til hjemmet og nabolaget, der de vil kunne påvirke familie og naboer. Prosjektet kan få ringvirkninger også utenfor Salten, ved at det kan inspirere andre regioner/fylker/kommuner til å starte opp et lignende arbeid. På denne måten har Trondheim kommune og Nord-Trøndelag fylke gitt inspirasjon til oppstart av ”Grønt Flagg i Salten”. Erfaringer fra disse to stedene viser at det er til stor hjelp for deltakerne å ha lokal hjelp og støtte.

Trondheim kommune har status som Grønn Barneby og arbeider med Grønt Flagg. Prosjektgruppa for Grønn Barneby har til oppgave å motivere og inspirere skoler og barnehager til å melde seg på og jobbe videre med Grønt Flagg. De har fått tilbakemeldinger fra foreldre som blir kritisert av barna sine for å ikke kildesortere eller for å kaste noe som fortsatt kan brukes. De opplever at barna er engasjerte og viser ansvar overfor kompostbingen eller grønnsakshagen nettopp fordi de føler at det er deres eget prosjekt.

Nord-Trøndelag er fylket med flest sertifiserte skoler og barnehager. Også her er det ei prosjektgruppe bak, som understreker nytteverdien av en lokal enhet som driver det hele framover, i stedet for å overlate alt av initiativ til deltakerne selv.

Prosjektgruppa for Grønt Flagg i Salten vil samarbeide aktivt med prosjektgruppene fra både Trondheim og Nord-Trøndelag.

Organisering og ansvarsfordeling

Enhet	Ansvar
Prosjekteiere <ul style="list-style-type: none"> - Salten Forvaltning IKS - Helse- og miljøtilsyn Salten IKS 	<ul style="list-style-type: none"> - Økonomisk ansvarlig
Styringsgruppe <ul style="list-style-type: none"> - Bjørg Nilsen, Informasjonssjef v/Salten Forvaltning IKS - Katalin Nagy, Daglig leder v/Helse- og miljøtilsyn Salten IKS 	<ul style="list-style-type: none"> - Økonomistyring - Kvalitetssikring
Prosjektgruppe <ul style="list-style-type: none"> - Torild Willumsen, Salten Forvaltning IKS - Kaja Stang Opsahl, Grønn Hverdag Nord - Solveig Aamodt (prosjektleder), Helse- og miljøtilsyn Salten IKS 	<ul style="list-style-type: none"> - Motivere/inspirere skole- ne til å jobbe med Grønt Flagg, i henhold til fremdriftsplanen - Løpende rapportering til styringsgruppa
Brukergruppe <ul style="list-style-type: none"> - Grunnskoler i Salten 	<ul style="list-style-type: none"> - Kartlegge status på sko- lens miljøarbeid - Velge tema å starte med eller videreutvikle - Gjennomføre sertifisering

Det var stil over flaggheisinga (helt til venstre) utenfor Åsveien skole i Trondheim.

Prosjektperiode

Prosjektperioden er 2007-2008, med forberedelsesfase våren og sommeren 2007 og hovedfase fra høsten 2007 og ut 2008. Prosjekteierne vil fortløpende vurdere videreføring av prosjektet også etter 2008.

Fremdriftsplan med strategier

2007:

- Studietur til Trondheim
- Utarbeide presentasjon av prosjektet for skolene
- Komme i kontakt med skolene v.h.a. rektorforsamlinger
- Utarbeide forslag til konkrete elevopplegg knyttet til tema skolene kan jobbe med
- Etablere pilotskole
- Oppstartmøter

2008:

- Samling for deltakerskolene
- Sertifiseringsseremonier
- Oppstartmøter for nye skoler
- Evaluering, rapportskrivning

Kontinuerlig/til aktuelle tider:

- profilering gjennom media og nettsider
- løpende oppfølging av deltakerskolene

Tema

Eksempler på tema skolene kan jobbe med:

- energi	- forbruk
- klima	- vann
- friluftsliv	- kyst
- avfall, farlig avfall	- helse og kosthold
- gjenvinning/gjenbruk	- land- og skogbruk

Mange av temaene glir over i hverandre og kan gjerne kobles sammen. Det viktige er at skolene tar tak i noe som både elever og ansatte har lyst til å jobbe med.

Profilering

Nettside

Det vil opprettes en egen nettside for Grønt Flagg i Salten, som kan fungere som ei informasjonsutvekslingsside. Oppstartmøter og andre samlinger vil annonseres her. Lenker til deltakerskolenes nettsider, samt generell prosjektinformasjon, som referater fra prosjektgruppemøter samt lenker til andre Grønt Flagg-/FEE-sider vil også legges ut.

Annet informasjonsmateriell

Grønt Flagg sentralt har utarbeidet en god del informasjonsmateriell som kan benyttes. Når det gjelder øvrig informasjon, vil e-post, telefon og bruk av nettsider være de viktigste kanalene.

Stolte Grønt Flagg-elever ved Hallset skole i Trondheim.

Mediedekning

Et viktig satsningsområde for både prosjektgruppa og skolene vil være å markedsføre arbeidet utad med artikler i avisene (Avisa Nordland, Saltenposten, andre lokalaviser, Her i Sjlten) eller på lokale TV-sendinger. Dette kan være aktuelt i forbindelse med

- sertifisering av skoler
- stemningsrapport fra en skole som jobber fram mot sertifisering
- oppstartmøter og andre samlinger

Foreløpige samarbeidspartnere

- Prosjektgruppa for Grønn Barneby i Trondheim kommune
- Prosjektgruppa for Grønt Flagg i Nord-Trøndelag
- FEE Norway sentralt
- Regionalt kontor for kompetanseutvikling (RKK) Indre Salten

Økonomi

Totalsum budsjetterte utgifter for hele prosjektperioden er 440.000,- og vår egenandel er på 260.000,- (ca. 60 %). Tabell 1 viser budsjetterte utgifter for prosjektperioden, og tabell 2 viser planlagt finansiering.

Tabell 1: Budsjetterte utgifter for hele prosjektperioden, fordelt på 2007 og 2008.

Tiltak	2007	2008
Oppstartmøter, inkluderer reise for eksterne foredragsholdere	25000	15000
Samling for deltakerskoler		20000
Skolebesøk underveis hele prosjektperioden (reiseutgifter), hjelp/rådgivning	25000	25000
Studie-/fagurer	20000	15000
Sertifiseringsseremonier		15000
Deltakeravgifter	10000	10000
Lønn prosjektgruppa 10 % stilling på hver = 30 % totalt	120000	120000
Administrasjon	10000	10000
SUM PR. ÅR	210000	230000

Tabell 2: Finansiering av utgiftene i 2007 og 2008.

Finansieringskilde	2007	2008
Egenandel	130000	130000
Ekstern finansiering	80000	100000
SUM PR. ÅR	210000	230000

Kilder og videre lesning

FEE Norway: www.fee.no

FEE International: www.fee-international.org

Internasjonal nettside for Grønt Flagg-enheter: www.eco-schools.org

Trondheim kommunes sider om Grønn Barneby
(der ikke annet er angitt er bildene i teksten hentet fra denne siden)
www.trondheim.kommune.no/gronnbarneby

Nord-Trøndelags Grønt Flagg-sider: www.gront-flagg-nt.no

Plattform for regjeringssamarbeidet mellom Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet 2005-09 ("Soria Moria-erklæringen"), kap. 12: Norge som miljønasjon

IPCC WGI Fourth Assessment Report, Climate Change 2007: The Physical Science Basis, Summary for Policymakers, IPCC Secretariat, Geneva, Switzerland

Logoen til FEE

Det grønne flagget på Nordpolen!
Bilde hentet fra www.eco-schools.org

Om Grønt Flagg

”Grønt Flagg er en miljøsertifiseringsordning som henvender seg til barnehager, grunnskoler og videregående skoler. Satsningen på Grønt Flagg kan være en effektiv drivkraft i miljøundervisningen, og en flott måte å markere seg som en Miljøskole. Kunnskaper gir mulighet til å ta miljøansvar både hjemme, i nærmiljøet og i samfunnet forøvrig.”

-- www.fee.no

Organisasjonen bak

Bak Grønt Flagg står Foundation for Environmental Education (FEE), en internasjonal ideell ikke-kommersiell organisasjon stiftet i 1981. Den norske greina av organisasjonen, FEE Norway, holder til i Kristiansand og består av to deltidsansatte. I tillegg til Grønt Flagg har FEE også ei sertifiseringsordning som heter Blått Flagg og er rettet mot båthavner, og Green Key som er rettet mot hoteller og andre overnattingssteder.

Internasjonal satsning

Kampanjen Grønt Flagg er satt i gang i omkring 40 land, på mer enn 15.000 skoler. De fleste deltakerlandene er i Europa, men det grønne flagget vaier også i New Zealand, Kenya, Marokko, Sør-Afrika, Brasil og Chile. Nasjonalt er Trondheim kommune et eksempel til etterfølgelse, og i tillegg er det mange deltakere i Nord-Trøndelag, samt en del i resten av landet, bl.a. i Telemark, Troms, Oslo/Akershus, Vestfold og Agder-fylkene.

Hva innebærer det for skolene?

I korte trekk foregår det slik: Skoler og barnehager registrerer seg hos Grønt Flagg, og jobber med selvvalgte tema innenfor miljø og helse. Når dette arbeidet har pågått i minst 6 måneder, kan de søke om miljøsertifisering. Dersom søknaden innfris (mer informasjon om kriterier følger), blir de tilsendt et flagg med Grønt Flagg-logoen, som kan heises i flaggstanga og vaie som et symbol på deres engasjement. For å beholde flagget må de søke om resertifisering hvert år, ved å vise til at de har videreutviklet startprosjektet sitt eller begynt med et nytt prosjekt. Nettverket av Grønt Flagg-skoler og -barnehager er økende både nasjonalt og internasjonalt, det er dermed gode muligheter for kommunikasjon med ”likesinnede” og samlinger med utveksling av ideer og erfaringer.

“Involving full pupil participation in the decision making, planning and activities, it is an ideal way to implement Local Agenda 21 in the school community.”

-- www.eco-schools.org

Skolen/barnehagen kan sertifiseres hvis den har fulgt følgende punkter/kriterier:

1. Skolens/barnehagens styre beslutter at den skal søke om deltakelse. Et Miljøråd (ei prosjektgruppe) etableres. Miljørådet består av både elever og ansatte, gjerne også andre an-

satte enn lærere/rektor, f.eks. vaktmestere. Minst 1/3 av skolens "befolkning" (elever og ansatte) må være involvert.

2. En *Miljøhandlingsplan* utarbeides i samarbeid mellom elever, lærere, andre ansatte og foreldre. Planen godkjennes av skolens ledelse og styre. Miljøhandlingsplanen kan inngå i skolens vanlige handlingsplan.
3. *Søknad om registrering* sendes (eget skjema som finnes på www.fee.no, det er et enkelt skjema med skolens/barnehagens kontaktinformasjon), og skolen blir da registrert som deltaker i Grønt Flagg-nettverket.
4. Skolen/barnehagen jobber med et/flere tema i minst 6 måneder, og da kan de sende *søknad om sertifisering* (eget skjema, også på www.fee.no)
  - En *prosjektrapport* skal legges ved søknaden. Denne skal inneholde:
    - Tema (overskrift og kort introduksjon)
    - Beskrivelse av gjennomførte tiltak og resultater
    - Pedagogisk innhold, informasjon (intern/ekstern), presseomtale osv.
    - Miljøregler (små daglige handlinger barn og ansatte gjør, f.eks. slå av lyset når de går ut av et rom eller lufte klasserommene i friminuttene)
    - Evaluering
    - Vedlegg: bilder, tegninger, videoopptak e.l.
  - Søknad om sertifisering skal være signert av rektor samt ordfører eller en administrativ leder i kommunen/fylkeskommunen før sertifisering kan finne sted og det grønne flagget tildeles.

Prosjektrapport sendes til FEE Norway årlig for å beholde sertifikat og flagg.

Hva kan de jobbe med?

Noen eksempler på tema er energi og klima, friluftsliv, avfall, vann, kyst, helse og kosthold og land- og skogbruk. FEE Norway har lagt ut en god del forslag til aktiviteter på sine sider, og Nettverk for miljølære har også mange gode forslag. Mange av disse er gode utgangspunkter som prosjektgruppa kan se nærmere på og utvikle videre for skoler i Salten.

Det er opp til skolene hva de vil prioritere å jobbe med, og vi tror det er viktig å velge et tema elevene har lyst til å jobbe med. Er det mange i en klasse som elsker å gå på tur, kan man prøve å blande dette inn i arbeidet, f.eks. koble det opp mot Nettverk for Miljølære sitt opplegg om fugleregistrering, evt. et prosjekt om helse. I en klasse med mange realfaginteresserte kan det være lurt å sette i gang et energiprojekt, likedan hvis mange liker å gå på loppemarked kan et prosjekt om gjenbruk, forbruk og avfall være midt i blinken. På oppstartmøtene vil noen slike forslag bli nevnt, det kan være greit for skolene å bli servert noen eksempler til inspirasjon og motivasjon.